

Lapin Kansan 11.7.2015

Kullankaivajien kiusaaminen jatkuu

NÄKÖKULMA

Hannu Viranto

Kesän suurin konekaivuhippu on 97 ja lapiokai-
vuhippu 19 grammaa. Edellisen lähtöhinnaksi on pantu kohtuullinen 15000 euroa. Suuret hiput tuovat julkisuutta ja ovat aina iloinen yllätys, mutta kullankaivajan leivän tuo hieno kulta. Koruhipuilla saadaan makaraa leivän päälle.

Vuosittaisen 20-40 kilon huuhdontakullan arvo kaivajille on ollut 2-3 miljoonaa euroa. Vähintään saman verran tulee kerrannaisvaikutuksia aluetaloudelle, muun muassa matkailulle ja vähittäiskaupalle.

Valitettavasti luvut ovat romah-
taneet parin viime vuoden aikana, kun 2011 voimaan astuneen kaivoslain mahdollistamat Saamelaiskäräjien valitukset ovat pysäyttäneet työt yli sadalla eli kolmanneksella kullanhuuhdonta-alueista.

VAIKKA käräjät on valittanut Turvallisuus- ja kemikaaliviraston (Tukes) myöntämistä kullanhuuhdonta-

teella, että kullanhuuhdonta vaikeuttaa saamelaisten mahdollisuuksia harjoittaa kieltään ja kulttuuriaan, ei se valituksissaan pyri osoittamaan näitä haittoja. Perusteet ovat täysin hallinnollismuodollisia, kuten että sille ei ole toimitettu riittäviä tietoja haittojen arviointia varten eikä sen kanssa ole riittävästi neuvoteltu.

Neljän vuoden valitustehtailun aikana on Tukes toimittanut tietoja riittävästi. Neuvottelukutsuja on lähetelty, mutta käräjät on kieltäytynyt osallistumasta niihin.

Oikeusministeriö myönsi edellisen oikeusministerin aikana Saamelaiskäräjille 100000 euroa, jolla tuli nimenomaan selvittää kullanhuuhdonta-alueita koskevia vaikutuksia saamelaiskulttuuriin. Käräjät on kieltäytynyt tekemästä selvityksiä lupakäsittelyä varten ja käyttänyt myönnettyt rahat valitustehtailuun ja muuhun tarkoitukseen kuin mihin se oli myönnetty.

Käräjät kieltäytyy osallistumasta hakemuksen käsittelyprosessiin ja siten keplottelee itselleen mahdollisuuden valittaa. Mahdollisten haittojen ehkäisyn sijasta on valittu valitustie. Tämä on vallitsevaa vastuullista hallintokäytäntöä

vastaan. Sen mukaan eri näkökulmat tuodaan esille lupaprosessissa, jossa niitä tarvittaessa sovitaan yhteen. Käräjien menettely ei ole vastuullista toimintaa valtiorahoitteiselta julkishallintoelimeltä.

EDUSKUNTA ei kaivoslakia säätäessään osannut arvata, kuinka häikäilemättömästi käräjät tulee käyttämään valitusoikeuttaan.

Valituksissa ei ole yritettykään osoittaa konkreettisia haittoja, joita valituksen kohteena oleva kullanhuuhdonta aiheuttaisi. Syynä lienee se tosiasia, että haitat kieleen ja kulttuuriin ovat niin olemattomia, että niihin ei kannata vedota, eivätkä valitukset menisi niillä perusteilla läpi. Korkein hallinto-oikeus totesikin ennakkoluonteisessa päätöksessään 4.2., että "pienen mittakaavan, vain osan vuotta tapahtuvasta koneellisesta kullankaivusta ei ole haittaa saamelaiskulttuurille ja vaikutukset saamelaisten perinteisille elinkeinoille jäävät hyvin paikallisiksi."

Käräjien entinen puheenjohtaja perusteli valituksia sillä, että käräjät näin toteuttaa eduskunnan säätämiä lakeja. Lapin Kansan totesi pääkirjoituksessaan (14.2., "Turha

valitus vie uskottavuuden") tästä hurskastelusta: "Perustelu ontuu pahemman kerran. Tällainen toiminta tuskin on lain hengen mukainen. Näin tehdessään käräjät nakerkaa paitsi uskottavuuttaan myös arvovaltaansa." Juuri näin on.

Saamelaiskäräjät on valittanut uuden kaivoslain voimaan tulosta alkaen kaikista Tukesin myöntämistä konekaivun eli ammattimaisen kaivun luvista. Toukokuussa alkoi käräjien valitusten toinen kierros. Monet konekaivualueet ovat olleet pysähdyksissä jo neljättä kesää. Uusi valituskierros merkitsee vuosien lisämenetyksiä. Satojen tuhansien eurojen, jopa miljoonan euron kone- ja laiteinvestoinnit ruostuvat kaivumontuilla.

Saamelaiskulttuurin ylläpito ja valitusoikeus ovat arvokkaita asioita. Tässä on kyse selkeästi kiusanteosta, joka aiheuttaa tuhansia ellei kymmeniä tuhansia työpäiviä myös hallinto- ja oikeusviranomaisille puhumattakaan kullankaivajien ja aluetalouden menetyksistä ja kaivajien oikeusturvasta.

Kirjoittaja on Lapin kullankaivajain liiton puheenjohtaja.